

Nr 137.

Av herr **Holmgren m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag angående vissa anslag under riksstatens fjärde huvudtitel, m. m.*

Ordinarie reservationsanslaget till *vapen och ammunition m. m.* är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 4,514,700 kronor. Av statsverksprop. inhämtas att granskningsnämnden ifrågasatt en minskning av förevarande anslag med 20 % eller omkring 900,000 kronor. Denna minskning av vapenanslaget hade nämnden ansett möjlig, under förutsättning att vissa övningar, skolor och utbildningskurser inställdes eller till omfattningen begränsades. Häremot har arméförvaltningen emellertid framhållit (se fjärde huvudtiteln, sid. 72), att medelsbehovet endast delvis vore beroende av omfattningen av truppförbandens övningar. Då driften vid artilleriets fabriker och tyganstalter i huvudsak upprätthållas av medel från ordinarie vapenanslaget, skulle en beskärning av anslaget med ett så stort belopp få till följd, att ett flertal vid artilleriets fabriker och tyganstalter anställda arbetare måste avskedas eller i varje fall att en betydande inskränkning av driften vid dessa statsverkstäder måste vidtagas. Artilleridepartementet hade för sin del låtit verkställa utredning om en *tillfällig* minskning av vapenanslaget och därvid kommit till det resultat, att en dylik minskning visserligen skulle kunna ske, dock med högst 500,000 kronor, under budgetåret 1933/1934 utan att avskedanden skulle behöva ifrågakomma, men avstyrkte likväl även en sådan begränsning av anslaget med hänsyn till den starka förslitningen av bl. a. fältkanonmaterielen med därav föranledda höga underhållskostnader.

Då föredragande departementschefen det oaktat nu föreslagit anslagets nedpressande med något över 900,000 kronor, har följden blivit att omkring 400 vid fabrikena anställda arbetare skulle — under förutsättning att inga avskedanden verkställdes — genom de nödvändiga driftsinskränkningarna komma att vidkännas en inkomstminskning, som beräknas till omkring 25 % av den normala inkomsten.

Samtidigt som en dylik åtgärd ifrågasattes gent emot statsanställda arbetare, föreslår regeringen, att andra allmänna arbeten anordnas, därvid avtalsenliga löner skulle utgå. Det ligger föga konsekvens emellan de åtgärder, som föreslås inom försvarsväsendet, och de åtgärder, som vidtagas på andra områden i anledning av arbetslösheten. Då de senare skapa arbetstillfällen, bidra de givetvis till en minskning av arbetslösheten. De förra däremot hava en rakt motsatt verkan. Det kan icke heller anses rätt och billigt, att försvarsväsendets arbetare på detta sätt skola vidkännas en betydande inkomstminskning, samtidigt som andra arbetslösa grupper skola erhålla fullt avtalsenliga löner.

För åstadkommande av rättelse härutinnan bör den föreslagna reduceringen

av vapenanslaget i enlighet med artilleridepartementets besparingsförslag begränsas till omkring 500,000 kronor. Då anslaget för innevarande år utgår med 4,514,700 kronor, synes det för nästkommande budgetår böra bestämmas till i runt tal 4,000,000 kronor.

Även under ordinarie reservationsanslaget till *munderingsutrustning* ifrågasättes, huvudsakligen på grund av värnpliktsövningarnas inställande, en betydande reducering av anslaget. Detta har till följd, att arbetstillfällena för den vid intendenturverkstäderna sysselsatta personalen minskas. Denna minskning har i statsverkspropositionen beräknats till omkring tio procent. Även om minskningen av arbetet vid de centrala verkstäderna, där nytillverkning av uniformer och skodon m. m. äger rum, kan begränsas till 10 %, så torde med visshet kunna antagas, att detta icke blir möjligt vid truppförbandens verkstäder, där endast reparationer ske, och där arbetstillgången sålunda är direkt beroende av i tjänsten slitna eller skadade persedlar. Dessa arbetstillfällen stå i direkt beroende av antalet tjänstgöringsdagar vid truppförbanden. När nu dessa dagar minskas med omkring 30 %, torde därav följa, att arbetstillfällena för nu berörda arbetare i genomsnitt även minskas i ungefär samma grad. Vid de truppförband, till vilka värnpliktsinkallelsor icke avses att ske, komma arbetstillfällena att efter kort tid helt försvinna, vid andra åter torde minskningen icke bli fullt så stor som den ovan angivna medeltalssiffran. Men ingestädes torde reduceringen bliva så ringa, som förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition. Någon ändring i nu berört avseende torde endast kunna ske genom värnpliktsinkallelse i större utsträckning än som av Kungl. Maj:t föreslagits.

Marinförvaltningen anför i sin augustiskrivelse att för det planmässiga fortsättandet av flottans ersättningsbyggnadsprogram skulle för 1933/1934 erfordras 15,796,000 kronor och fortsätter:

»Med anledning av den svåra ekonomiska krisen och därav föranledda statsfinansiella förhållanden kan ett sådant anslag för närvarande icke ifrågasättas. Ehuru nämnda förhållanden tvinga till vittgående besparingar, vore det dock i hög grad önskvärt, att förutom erforderliga medel för första skedet medel beviljades för omedelbart påbörjande av 2 jagare och 1 undervattensbåt. Dessa fartyg äro behöfliga för kustflottans vidmakthållande med icke överåriga fartyg och de äro av sådana fartygsslag, som ingå såväl i andra som även i första skedets program. Härför skulle under budgetåret 1933/1934 erfordras 5,340,000 kronor. Första skedets nybyggnadsarbeten beräknas numera, såsom ovan anförts, komma att sträcka sig in på budgetåret 1934/1935. Av de för första skedet återstående 3,916,000 kronor beräknas för den skull 1,400,000 kronor kunna överskjutas till sistnämnda budgetår. Det erforderliga anslaget för 1933/1934 skulle sålunda bliva (3,916,000—1,400,000 + 5,340,000 =) 7,856,000 kronor.»

På grund av de av Kungl. Maj:t anbefallda besparingsåtgärderna har marin-

förvaltningen emellertid icke stannat vid denna summa utan ansett sig — följande granskningsnämndens direktiv — böra föreslå endast påbörjandet av en jagare av andra skedets program, varvid det erforderliga anslaget beräknas till 4,570,000 kronor (för första skedets program 2,516,000 kronor och för andra skedets program 2,054,000 kronor).

I årets statsverksproposition anför statsrådet och chefen för försvarsdepartementet: »Enligt vad jag under hand inhämtat, torde emellertid utgifterna för den nya jagaren under nästkommande budgetår kunna minskas med 130,000 kronor. Vidare torde det belopp, som avsetts för slutförande av första byggnads-skedets arbeten, kunna minskas med 816,000 kronor, vilken summa icke förrän under budgetåret 1934/1935 behöver tagas i anspråk för dessa arbeten. Till följd härav reduceras anslagsbehovet för flottans ersättningsbyggnad för nästkommande budgetår till $(2,054,000 + 2,516,000 - 130,000 - 816,000 =) 3,624,000$ kronor.»

Det är angeläget att det av marinförvaltningen föreslagna reducerade förslaget, upptagande påbörjande under 1933/1934 av 2 jagare och en undervattensbåt av andra skedets program, bliver antaget. Enligt marinförvaltningens augustiskrivelse erfordras härför 5,340,000 kronor. Detta belopp kan emellertid i enlighet med vad ovan sagts minskas med 130,000 kronor. Tillsammans med det reducerade beloppet för första skedets program, blir totala anslagsbehovet sålunda $(5,340,000 + 2,516,000 - 130,000 - 816,000 =) 6,910,000$ kronor.

Såväl jagare som undervattensbåtar äro av de fartygstyper, som ingå i första skedet och som av myndigheterna föreslagits jämväl för andra skedet. Beträffande jagaretypen har marinförvaltningen i underdånigt yttrande den 26 november 1932 angående flottans ersättningsbyggnad efter samråd med chefen för marinstaben anfört att erfarenheterna från de under första skedet byggda jagarna vore synnerligen goda och att typen bör bibehållas. Enligt samma yttrande beräknas kostnaden nu till 6,800,000 kronor mot av ersättningsbyggnads-sakkunniga på sin tid beräknade 6,940,000 kronor. Den av Kungl. Maj:t föreslagna jagaren blir den första i en division av fyra jagare. Sedan mycket lång tid tillbaka hava jagarna byggts gruppvis om två jagare, vilka samtidigt påbörjats. Att nu övergå till byggande av allenast en jagare i sänder är i strid med alla rationaliseringsprinciper; om två jagare byggas samtidigt å samma varvs-etablissemang kan kostnaden beräknas bliva c:a 100,000 kronor mindre än om de byggas var för sig.

Vad ubåten beträffar bör den bliva av samma typ B, av vilken för närvarande två äro under byggnad. Myndigheterna hava förordat byggandet under andra skedet av en dylik båt, vilken tillsammans med de under byggnad varande skulle bilda en division av tre båtar. Även i detta fall kan rationaliseringsprincipen åberopas, enär byggandet av de två första båtarna ännu icke framskridit längre än att en stor del detaljer kunna tillverkas samtidigt för alla tre båtarna därest den tredje båten bliver beviljad innevarande år.

I underdånigt utlåtande den 25 november 1932 med anledning av nådig remiss å förslag till reglering av sjöförsvarets utgifter för 1933/1934 anföra marinförvaltningen och chefen för marinstaben följande.

»Att ersättningsbyggnaden fördröjes på sätt, som bliver en följd av anslagsbegränsningen, är för flottans stridsvärde ytterligt allvarligt. Flottan erfordrar oundgängligen tillskott av nya och moderna fartyg. Ersättningsbyggnadsprogrammet är baserat på vissa för de olika fartygstyperna beräknade livslängder, vilka redan tilltagits allt för höga. Påbörjandet av endast en jagare av programmet för 10-årsperiodens andra skede medför att i kustflottan måste bibehållas fartyg av ännu högre livslängder eller — därest man icke bibehåller överåriga fartyg — att antalet fartyg i kustflottan bliver avsevärt reducerat under vad som ansågs erforderligt jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 145 till 1927 års riksdag.

Det torde ej heller böra förbises, att större inskränkningar i ersättningsbyggnadet för den svenska industrien, och då i första hand för varvsindustrien, kan bidra till ett förvärrande av den redan rådande arbetslösheten. Icke mindre än 75 à 80 % av nybyggnadsanslaget beräknas nämligen utgå i arbetslöner.»

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1932 hava marinförvaltningen och marinstaben anhållit, att det överskott å c:a 2,000,000 kronor, som förefinnes å flottans bränsletitlar, skulle i sin helhet få tagas i anspråk för anläggandet av oljedepåer och anskaffning av brännolja för flottan. Kungl. Maj:t har emellertid i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag rörande IV huvudtitelns anslag tagit nämnda överskott i anspråk för riksbudgeten.

Samtliga enligt det nya ersättningsbyggnadsprogrammet färdigbyggda fartyg äro och under byggnad varande fartyg bliva oljeeldade. En del äldre fartyg hava även omändrats från kol- till oljeeldning, varjämte samtliga ubåtar hava brännolja som drivmedel. Flottan har alltså mer och mer övergått från kol- till oljeeldning. För lagring av brännolja finnes endast ett obetydligt upplag i Karlskrona, motsvarande några veckors krigsbehov då det är uppkompletterat till fullo, vilket givetvis endast vid korta tidsperioder kan vara fallet.

Brännoljans natur av storpolitisk intresseprodukt gör, att vid politiska oroligheter eller befarat krig stormakterna med all sannolikhet komma att stoppa all export av brännolja. Flottan skulle vid sådant tillfälle helt utestängas från oljetillförsel. Med det lilla egna förråd, som står till buds, och då inom rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap gjord utredning givit vid handen, att flottan knappast skulle kunna påräkna någon tilldelning från de inom landet befintliga privata lagren av brännolja, komme flottan att lamsläs; de moderna fartygen skulle ej ens i erforderlig utsträckning kunna tagas i anspråk för upprätthållandet av rikets neutralitet.

Marinmyndigheterna framhålla därför i sin nyssberörda skrivelse, att frågan

om ordnandet av flottans brännolja-behov är av sådan vikt, att den på inga villkor längre bör uppskjutas.

För lagring och inköp av stenkol för flottan har riksdagen under en föregående tidsperiod beviljat avsevärda belopp. Det synes därför ofrånkomligt att riksdagen även på något sätt ordnar brännolja-förråd för flottan. Enligt vad jag inhämtat har av marinförvaltningen gjord utredning angående möjligheterna att få hyra cisternutrymme hos de privata oljefirmorna givit negativt resultat. Det är därför nödvändigt att flottan får egna oljecisterner. Då det förutnämnda överskottet å bränsletitlarna av statsmakterna tagits i anspråk för annat ändamål än det marinmyndigheterna avsett, måste flottans behov av oljecisterner tillgodoses på annat sätt. Lämpligast torde detta kunna ske genom att cisternbygget finge ingå bland de allmänna arbeten, för vilka Kungl. Maj:t hos innevarande års riksdag äskat särskilda medel.

Flygmaterielanslaget är i löpande riksstat uppfört med 2,600,000 kronor, men enligt prop. sänkt till 2,252,000 kronor, alltså en minskning av 348,000 kronor.

Motsvarande siffror för anslaget till engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. äro resp. 2,200,000, 1,614,900 och 585,100 kronor.

Slutligen har flygstyrelsen äskat ett belopp av 177,000 kronor för permanent flygfältbelysning å flygtruppförbandens förläggningsorter, vilket anslag icke upptagits i propositionen.

Beloppen för sänkningarna å de båda förstnämnda anslagen ävensom hela anslaget för det sistnämnda ändamålet eller sammanlagt (348,000+585,100+177,000) = 1,110,100 kronor synas böra tillgodoföras flygvapnet från anslag under socialdepartementet för tillgodoseende av ökade arbetstillfällen för flygvapnets och flygindustriens räkning.

För flygvapnets planemässiga utveckling i avseende å materielbeståndet är det nödvändigt, att flygvapnet tillföras ovannämnda belopp, varmed materielanslagen reducerats.

Anordnandet av permanent flygfältbelysning tillgodoser såväl det starkt framträdande behovet av ökade säkerhetsåtgärder för flygövningarna som även civilflygningens intressen.

På grund av vad ovan anförts, få vi vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta

att med avslag å Kungl. Maj:ts förslag beträffande vapenanslaget upptaga ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. för armén med kronor 4,000,000;

att öka anslaget för flottans ersättningsbyggnad till kronor 6,910,000;

att för byggande av erforderligt antal oljecisterner för flottan avse ett i enlighet med marinförvaltningens skrivelse i ämnet

beräknat belopp att utgå av de medel, som äskats för allmänna arbeten;

att upptaga anslaget till flygmateriel och anslaget till engångskostnader för anskaffning av flygmateriel till oförändrade belopp eller kronor 2,600,000; resp. 2,200,000;

att för permanent flygfältsbelysning å flygtruppförbandens förläggningssorter bevilja ett anslag å 177,000 kronor;

att minska det äskade anslaget till allmänna arbeten med ett belopp, som motsvarar den ökning av anslagen under 4. huvudtiteln, vilken ovan föreslagits.

Stockholm den 20 januari 1933.

Carl Patric Ossbahr.

Alf Meyerhöffer.

Bj. Holmgren.

T. V. Lundell.
